

ИСТОРИЈСКИ ИНСТИТУТ

ИСТОРИЈСКИ ЧАСОПИС

Књ. LXIII
(2014)

Редакциони одбор

ЈОВАНКА КАЛИЋ, МИХАИЛО ВОЈВОДИЋ,
МАРИЦА МАЛОВИЋ-ЂУКИЋ, СРЂАН КАТИЋ,
АЛЕКСАНДРА ВУЛЕТИЋ, МИЛИЋ Ј. МИЛИЋЕВИЋ
LUBOMÍRA HAVLÍKOVÁ, ИЛИЈА ТОДЕВ,
ANGELIKI KONSTANTAKOROULOU,
КОНСТАНТИН НИКИФОРОВ

Одговорни уредник

др Срђан Рудић
директор Историјског института

БЕОГРАД
2014

Срђан РУДИЋ*
Историјски институт
Београд

РАДОЈЕВИЋИ-МИРКОВИЋИ ВЛАСТЕОСКА СРЕДЊОВЕКОВНА БОСАНСКА ПОРОДИЦА**

Анстракт: У раду се на основу извора и литературе приказује делатност босанске средњовековне властеоске породице Радојевић-Мирковић. О овој породици са територије Горње Босне нема много података, иако су њени чланови током непуних седам деценија играли значајну улогу у политичком животу босанског краљевства.

Кључне речи: Јурша Радојевић, Мирко Радојевић, Батић Мирковић, Копошић, Босна.

Босанска средњовековна властеоска породица Радојевић-Мирковић потицала је са територије Горње Босне.¹ О овом великашком роду нема много података, иако се његови чланови у својству сведока на повељама босанских владара помињу у периоду од 1353/4. до 1420.

* srdjan.rudic@iib.ac.rs

** Рад је настао као резултат истраживања на пројекту Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије *Средњовековне српске земље (XIII–XV век): политички, привредни, друштвени и правни процеси* (Ев. бр. 177029).

¹ Марко Вего је сматрао да је породица Радојевић-Мирковић била из жупе Дубровник, док су за Пава Анђелића и Ђура Тошића они били из жупе Видогошће. М. Veго, *Naselja bosanske srednjovjekovne države*, Sarajevo 1957, 37; Р. Anđelić, *Povelja kralja Dabiše Čubranovićima i velikaški rod Hliviljana*, GZM (A) NS 38 (1983) 135; Ђ. Тошић, *Двије повеље босанског краља Стјепана Дабише*, ИЧ 39 (1992) 20.

године.² Радојевићи-Мирковићи нису били предмет неке посебне пажње истраживача. О њима је писано узгред, у склопу радова посвећених неким ширим темама или приликом критичког издавања босанских средњовековних повеља.

Родослов породице Радојевић-Мирковић израдио је, на основу анализе пописа сведока на босанским владарским повељама, Павао Анђелић. Њихово помињање у владарским повељама сведочи да су чланови овог рода током седам деценија играли значајну улогу у политичком животу средњовековне босанске државе. Према Паву Анђелићу први познати члан ове породице био је Јурша Радојевић.³ Јурша се у изворима помиње само 1353. године, када је уписан као сведок у две повеље бана Твртка кнезу Влатку Вукославићу.⁴ Иако о њему нема више података, на основу реченог можемо да закључимо да је припадао најужем кругу угледника бана Твртка.

Наредни члан овог рода био је кнез Мирко Радојевић, који се у изворима први пут помиње 12. марта 1380. године у својству сведока и ручника на повељи краља Твртка I Хрвоју Вукчићу.⁵ Током наредних четврт века – све до средине прве деценије XV века – имао је запажену улогу у политичком животу средњовековног босанског краљевства. Јелена Мргић је изнела могућност да је Мирко могао бити Јуршин брат.⁶ Иако је

² У литератури се може срести погрешно мишљење да је горњобосанској породици Мирковић припадала и Паула Миросава Мирковић, дворјанка краљице Катарине у Риму. Она је вероватно потицала из породице Мирковић са Неретве. Ђ. Тошић, *Босанска краљица Катарина (1425–1478)*, Зборник за историју Босне и Херцеговине 2 (1997) 97–98, 108.

³ П. Анђелић, *Varones regni и државно вијеће средњовековне Босне*, Прилози 11–12 (1975–1976) 39, нап. 44.

⁴ L. Thallóczy, *Studien zur geschichte Bosniens und Serbiens im mittelalter*, München und Leipzig 1914, 20, 22; J. Мргић-Радојчић, *Повеља бана Твртка Котроманића којом потврђује баштинске поседе кнезу Влатку Вукославићу*, *Суша на Прозрачци, 1353. године*, Стари српски архив 4 (2005) 99–114; J. Мргић-Радојчић, *Повеља бана Твртка Котроманића којом даје „вјеру господску“ кнезу Влатку Вукославићу*, *Суша на Прозрачци, 1353. године*, Стари српски архив 4 (2005) 115–118; П. Анђелић, *Varones regni и државно вијеће средњовековне Босне*, Прилози 11–12 (1975–1976), 39, нап. 44.

⁵ Р. Михаљчић, *Повеља краља Стефана Твртка I Котроманића кнезу и војводи Хрвоју Вукчићу Хрватинићу, 1380, март 12*, Стари српски архив 1 (2002) 117–129.

⁶ J. Мргић-Радојчић, *Повеља бана Твртка Котроманића којом даје „вјеру господску“ кнезу Влатку Вукославићу*, *Суша на Прозрачци, 1353. године*, 111.

ова претпоставка могућа, ипак јој треба приступити крајње опрезно, јер је између последњег помена Јурше и првог помена Мирка протекло двадесет седам година. У случају да су њих двојица заиста били браћа поставља се питање зашто се Мирко раније не јавља у својству сведока на владарским повељама. Исто питање се може поставити и ако претпоставимо да је Јурша био Мирков отац. У сваком случају, извори не дају одговор на питање родбинског односа између Јурше и Мирка, нити на питање зашто се припадници овог рода између 1353. и 1380. године, дакле скоро три деценије, не наводе као сведоци на повељама бана и краља Твртка I Котроманића.

Мирко Радојевић је играо значајну улогу приликом решавања сукоба између краља Твртка и Дубровника изазваног краљевом одлуком да се на тргу у новооснованом граду Светог Стефана продаје со. Дубровчани, чији су интереси овом одлуком били угрожени, предузели су читав низ мера како би ово онемогућили. Одлука краља Твртка била је у супротности са старим уговорима које су Дубровчани имали са господом рашком да се у приморју со може продавати само на „обичним местима“.⁷ Читава 1382. година протекла је у преговорима и сукобима Дубровника и Босне. Краљ Твртко се у јесен налазио у јужним деловима своје државе. У свити која га је пратила налазио се и Мирко Радојевић. Дубровчани су 28. октобра упутили дворском кнезу Мирку Радојевићу, који се тада налазио у Цавтату, двојицу властелина, а дан касније су одредили три племића да саставе концепт повеље којом ће у граду Светог Стефана бити забрањена продаја соли.⁸ Текст повеље је изгледа коначно састављен приликом преговора вођених током октобра и новембра у време боравка краља Твртка у Конавлима, Требињу и Бишћу.⁹ Краљ Твртко је повељу којом је укинуо продају соли у граду Светог Стефана издао 2. децембра.¹⁰ На крају повеље као ручници наведени су дворски

⁷ М. Гецић, *Дубровачка трговина сољу у XIV веку*, Зборник Филозофског факултета у Београду 3 (1955) 96–99; С. Ћирковић, *Историја средњовековне босанске државе*, Београд 1964, 148–150; С. Рудић, *Прилог познавању правних односа између Босанског краљевства и Дубровника*, Средњовековно право у Срба у огледалу историјског извора, Београд 2009, 225–226.

⁸ М. Динић, *Одлуке већа Дубровачке републике I*, Београд 1951, 266; П. Драгичевић, *Повеља краља Твртка I којом укида трг соли у Суторини, Бишће 1382, децембар 2.*, Грађа о прошлости Босне 3 (2010) 76; М. Благојевић, *Државна управа у српским средњовековним земљама*, Београд 2001, 147, нап. 38.

⁹ П. Драгичевић, *Повеља краља Твртка I којом укида трг соли у Суторини*, 76.

¹⁰ Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма I/1*, Београд – Ср. Карловци 1929, 83–85; П. Драгичевић, *Повеља краља Твртка I којом укида трг соли у Суторини*, 69–80.

Мирко Радојевић, војвода Влатко Вуковић и кнез Павле Јабланић. Краљ Твртко је изабрао и именовано три наведена великаша као ручнике свакако због тога што су могли да утичу на поштовање учињене правне радње. Мирко Радојевић је носио титулу „дворског“ што значи да је била реч о особи која је била блиска владару, и која је била управник односно старешина владаревог двора. То му је омогућавало да на двору и у име централне државне управе утиче на то да се владарева одлука изврши и поштује.¹¹

Повељу краља Твртка о укидању трга соли у граду Светог Стефана, у Дубровник су између 5. и 9. децембра донели војвода Влатко Вуковић, кнез Мирко Радојевић и логотет Владоје. Дубровчани су 13. децембра одлучили да се босански посланици дарују са 20 лаката фине тканине, 4 сребрне чаше и са 50 дуката.¹² Приликом боравка у Дубровнику босански посланици су у име краља тражили да им се исплати светодмитарски доходак за ту годину, али су Дубровчани овај захтев одбили. У Већу умољених је 20. децембра дат предлог, који није стављен на гласање, да се војводи Влатку, кнезу Мирку и логотету Владоју покаже велика повеља босанског краља од 10. априла 1378. године на којој су Дубровчани заснивали своја права.¹³ Уколико се радило о неким спорним тумачењима „велике повеље“ јасан је разлог због којег је краљ Твртко I за посланике и преговараче одредио логотета и дворског. Они су по функцији коју су обављали на двору били најбоље упознати са садржином повеље и смислом њених одредби.¹⁴

Кнез Мирко је и касније обављао важне дипломатске мисије у име краља Твртка I. Након пораза Турака код Билеће, августа 1388. године, дошло је до преговора између краља Твртка I и Ђурђа Стратимировића Балшића. Босански краљ је у два маха, новембра 1388. и марта 1389. године, тражио од Дубровчана пратњу за посланике које је слао у Зету. У посланству које је марта 1389. године упућено преко Дубровника у Зету

¹¹ М. Благојевић, *Државна управа у српским средњовековним земљама*, 146–147. Титула дворског јавља се у Босни после проглашења краљевине и највероватније ју је носио управник или старешина владаревог двора. Ову титулу су касније додељивали и обласни господари. Погледати: *Лексикон српског средњег века*, Београд 1997 (Р. Михаљчић), 143–144.

¹² М. Динић, *Одлуке већа Дубровачке републике I*, 276; П. Драгичевић, *Повеља краља Твртка I којом укида трг соли у Суторини*, 76–77.

¹³ М. Динић, *Одлуке већа Дубровачке републике I*, 277; М. Динић, *Дубровачки трибути*, Глас СКА 138 (1935) 232–233; М. Благојевић, *Државна управа у српским средњовековним земљама*, 147, нап. 39.

¹⁴ А. Babić, *Diplomatska služba u srednjovjekovnoj Bosni*, Radovi ND BiH, knjiga 13, Odjeljenje istorisko-filoloških nauka, knjiga 5, Sarajevo 1960, 31.

налазио се и кнез Мирко, који је 20. марта, током боравка у Дубровнику, добио поклоне од градских власти. Приликом ове мисије у којој је суделовао кнез Мирко највероватније су и завршени преговори између краља Твртка I и Ђурђа Балшића.¹⁵

Кнез Мирко се у наредних петнаестак година помиње само у својству сведока на повељама босанских краљева. Реч је о повељама из 1392 (април),¹⁶ 1392 (новембар),¹⁷ 1394,¹⁸ 1395,¹⁹ 1400,²⁰ 1402.²¹ и 1404/05. године.²²

¹⁵ В. Ћоровић, *Краљ Твртко I Котроманић*, Београд – Земун 1925, 79; С. Ћирковић, *Историја средњовековне босанске државе*, 159; *Историја Црне Горе 2/2*, Титоград 1970, 53 (И. Божић).

¹⁶ Ђ. Šurmin, *Hrvatski spomenici I (1100–1499)*, Zagreb 1898, 97.

¹⁷ Мавро Орбин је на основу ове повеље забележио да је Мирко Радојевић у време краља Стефана Дабише спадао у прве великаше и саветнике Босанског краљевства који се помињу у повељи краља Дабише породици Чубрановић – Vulatko Paulouich Voieuada delle parti superiori della Bosna, e Haruoie Vukcich dell'inferiori, Vulatko Tuarcouick Voieuoda di Vsora, & Vuk Voieuoda, Pauao Radienouich Bano di Dalmatia, e Croatia, Mirco Radoeuich, Braico Vucota, Radosau Pribinich, & Pribaz Masnouich. М. Орбин, *Il Regno de gli Slavi*, Pesaro 1601, 362; М. Орбин, *Краљевство Словена*, Београд 1968, 155. Према Богумилу Храбаку који је гледао препис повеље регистрован 9. јула 1599. године у Дубровнику сведоци су: усорски војвода Влатко Твртковић, Вук, ранији војвода Далмације и Хрватске, бан Влатко Вуковић, који има власт над доњим крајевима босанског краљевства, кнез Павле Радиновић, кнез Мирко Радојевић, кнежеви Брајко, Вратко и Радосав Прибинић, кнез Стјепоје Хрватинић, кнез Прибоје Масновић, тепчија Лашве Батало. В. Нrabak, *Tradicija o srednjovekovnoj Bosni u Dubrovniku XV i XVI veka*, "Srednjovekovna Bosna i Evropska kultura", Zenica 1973, 352, нап. 34. О повељи, за коју се некада сматрало да је реч о фалсификату, а данас се верује да је аутентична, погледати: Р. Anđelić, *Povelja kralja Dabiše Čubranovićima i velikaški rod Hliviljana*, GZM (A) NS 38 (1983), 133–143; Ђ. Тошић, *Двије повеље босанскога краља Стјепана Дабише*, ИЧ 39 (1992) 10–23.

¹⁸ Повеља је фалсификат Шибенчанина Ивана Томка Марнавића (1580–1639) који је највероватније у њу уградио и делове из неке оригиналне повеље. Анализом текста повеље може се доћи до закључка да се списак сведока може користити као поуздани историјски извор. Ј. Šidak, *O autentičnosti i značenju jedne isprave bosanskog „djeda“ (1427)*, Slovo 15–16 (1965) 282–288; Р. Anđelić, *Originalni dijelovi dviju bosanskih povelja u falzifikatima Ivana Tomke Manavića*, GZM (A) NS 26 (1971), 347–353.

¹⁹ F. Miklosich, *Monumenta Serbica*, Viennae 1858, 225; С. Рудић, *Повеља краља Стефана Дабише кћерци Стани*, 1395, април 26., ССА 4 (2005) 173–192.

²⁰ F. Miklosich, *Monumenta Serbica*, 249..

²¹ F. Šišić, *Nekoliko isprava iz početka XV st.*, Starine JAZU 39 (1938) 188–189. Повељу су својим потписима потврдили војвода Хрвоје, кнез Павле, војвода Сандаљ, кнез Иван цетински и кнез Мирко Радојевић.

²² Ђ. Тошић, *Двије босанске повеље из XV вијека*, ИЧ 40–41 (1993–1994) 19–36.

Кнез Мирко се последњи пут у изворима помиње у повељи краља Стефана Твртка II Костањићима. Повеља није датирана, али се ипак време њеног настанка може сузити на неколико година. Ђуро Тошић је ову повељу, сачувану у препису, датирао у период између маја 1404. и јануара 1407. године.²³ Најранији датум настанка повеље представља почетак владавине краља Твртка II. До најкаснијег датума дошао је на основу податка да се као сведок у овој повељи помиње Гргур Милатовић са титулом кнеза, а у једном дубровачком писму од 22. јануара 1407. године Гргур носи титулу војводе.²⁴ Овај период можемо још сузити. Како се на повељи краља Твртка II Костањићима као сведок помиње кнез Мирко, а на повељи истог краља Дубровнику од 20. јуна 1405. године²⁵ кнез Батић Мирковић, мислимо да је поменута повеља могла настати у периоду између маја 1404. и 20. јуна 1405. године. Из овога би даље могла да се извуче претпоставка да је кнез Мирко Радојевић умро негде између маја 1404. године и 20. јуна 1405. године.

О ванполитичким активностима кнеза Мирка постоји само један податак. У дубровачком архиву је сачувана изјава извесне Божице, забележена 17. јула 1385. године, којом сведочи да ју је Жоре Бокшић купио у Босни од кнеза Мирка из Босне.²⁶ Вук Винавер је, на жалост не знамо на основу чега, сматрао да је кнез Мирко „на дому продавао робље“.²⁷ Иако на основу овог усамљеног податка не можемо да извучемо закључке о размерама привредне делатности кнеза Мирка, односно о размери његовог учешћа у трговини робљем, он ипак сведочи о његовом учешћу у привредним токовима средњовековне босанске државе.

Кнез Мирко је, судећи по познатим изворима, имао два или три сина. Најстарији, именом непознат, био је припадник босанског одреда који је учествовао у Косовској бици 1389. године. Тада је, са бројном босанском властелом нестало. Краљ Твртко I је већ почетком 1390. године предузео први покушај да сазна нешто о властели коју су Турци заробили. Средином фебруара протовестијар Трипе Бућа ангажовао је Фирентинца Тадеја Јакоба и дао му 1.000 дуката да оде у Турску и распита се о

²³ Ђ. Тошић, *Две босанске повеље из XV вијека*, 24.

²⁴ Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма I/1*, 525.

²⁵ Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма I/1*, 494.

²⁶ М. Динић, *Из дубровачког архива III*, Београд 1967, 44.

²⁷ V. Vinaver, *Trgovina bosanskim robљem tokom XIV veka u Dubrovniku*, *Anali Historijskog instituta u Dubrovniku* 2 (1953) 128.

заробљеној босанској властели. У случају да ништа не сазна или не оде у Турску био је дужан да врати новац. Тадеј је новац вратио, али није познато из којег разлога.²⁸

Наредних тринаест година босанска властела нестала на Косову се не помиње, као ни покушаји, уколико их је уопште било, да се нешто сазна о њеној судбини. Ситуација се мења након битке код Ангоре 1402. године када се пронео глас да су неки од племића заробљених на Косову успели да побегну у Цариград. Вести о томе су вероватно, по повратку у Србију, донели ратници који су били учесници ангорске битке.²⁹ Породице оних о чијој судбини се скоро деценију и по није ништа знало понадале су се да су њихови рођаци можда живи, те су се обратили Дубровчанима молећи их да провере те вести. Дубровчанима су се тим поводом обратили кнез Мирко Радојевић, кнез Вукашин и војвода Вукмир Златоносовић и војвода Хрвоје Вукчић. Дубровчани су 16. марта 1403. године одговорили кнезу Мирку и браћи Златоносовић, а сутрадан и војводи Хрвоју. Република је босанским великашима обећала помоћ у проналажењу информација о њиховим давно несталим рођацима. Како се тих дана очекивало да на путу из Венеције у Дубровник сврати византијски цар, Дубровчани су поменутој властели обећали да ће га замолити да се по повратку у Цариград распита о поменутој властели. Истовремено су их обавестили и да ће с царем послати једног свог човека који би радио на томе.³⁰

Дубровчани су задужили Милоша Милишевића да оде у Цариград, да се распита о босанској властели, да види да ли су слободни или да по могућности дође у везу са њима и узме од њих писма. У инструкцијама које је добио наведена су и имена властеле о којој је требало да се распита. На овом списку се не налази име сина кнеза Мирка.

²⁸ I. Voje, *Sitni prilozi za istoriju srednjovjekovne Bosne*, Godišnjak DI BiH 16 (1965) 277–279; М. Динић, *Из дубровачког архива III*, 53; D. Kovačević-Kojić, *O učešću bosanskog odreda u Kosovskoj bici*, *Naši dani*, godina XXXVI, broj 970 (23. 6. 1989) 42; J. Lučić, *Dubrovnik i Kosovska bitka u dokumentima i historiografiji*, HZ 42 (1) (1989) 92.

²⁹ П. Драгичевић, *Четири писма о ратницима заробљеним у Косовској бици, Дубровник 1403, март 16 (I и II), март 17 (III), април 17 (IV)*, *Грађа о прошлости Босне* 3 (2010) 107.

³⁰ Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма I/1*, 454, 481, 482, 484–485; П. Драгичевић, *Четири писма о ратницима заробљеним у Косовској бици*, 97–110; М. Динић, *Занимљиве појединости о Косовском боју*, *Политика*, бр. 10996 (6–9. јануар 1939); D. Kovačević-Kojić, *O učešću bosanskog odreda u Kosovskoj bici*, 42.

До ове мисије није дошло, највероватније услед тога што византијски цар није ни свратио у Дубровник.³¹

Средином априла Дубровчани су у Цариград послали Франка Вицијановића са истим задатком. Он је из Цариграда донео два писма, која су у пролеће 1404. године дубровачки посланици однели краљу Остоји. Ово је уједно и последња вест о заробљеној босанској властели.³²

У дубровачком архиву је забележен податак да је крајем марта 1391. године у Дубровник, из ненаведених разлога, дошао син босанског војводе Мирка и да му је влада даривала 20 дуката. Претпостављамо да је могуће да се овде ради о сину не војводе, већ кнеза Мирка, а то темељимо на основу чињенице да је пет година касније, децембра 1396. године, и кнез Павле Раденовић забележен са титулом војводе коју такође никада није носио.³³ У прилог овој претпоставци говори и то да се у изворима тога времена не помиње никакав босански великаш са именом Мирко, штавише једина особа која се под овим именом тада јавља јесте Мирко Радојевић. Поменути син могао би бити кнез Батић или, што нам се чини вероватнијим, неки из других извора непознати Мирков син.

Најпознатији син кнеза Мирка био је кнез Батић Мирковић, који се у изворима јавља у периоду 1405–1420. године. Једини подаци настали за његовог живота су помени у својству сведока на повељама босанских владара. Реч је о повељама из 1405,³⁴ 1417,³⁵

³¹ М. Динић, *Из дубровачког архива III*, 82–83; I. Воје, *Sitni prilozi za istoriju srednjovjekovne Bosne*, 279; М. Динић, *Занимљиве појединости о Косовском боју*; D. Ковачевић-Кojiћ, *О ичеџу босанског одреда у Косовској bici*, 42. Имена властеле о којој је Милош Милишевић имао да се распита наводе се у збиркама Меда Пуцића и Николе Јорге – questi sono li principali baroni di Bosna per li quali te mandemo, Borovina Volcasinich, Michaz Millosevich, Vlagh Slatonosevich e Volcho (M. Pucić, *Spomenici Srbski I*, Beograd 1858, IV); Borovina Vulcasinich, Michaze Millosevich, Vlighi Slatonosevich, Stipam Slatonosevich, Volcho... (N. Iorga, *Notes et extraits pour servir à l'histoire des croisades au XV siècle II*, 89).

³² М. Пуцић, *Споменици Србски I*, 48; N. Iorga, *Notes et extraits pour servir à l'histoire des croisades au XV siècle II*, 89, нап. 4; Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма I/1*, 484–485. I. Воје, *Sitni prilozi za istoriju srednjovjekovne Bosne*, 279; М. Динић, *Из дубровачког архива III*, 83; М. Динић, *Занимљиве појединости о Косовском боју*; D. Ковачевић-Кojiћ, *О ичеџу босанског одреда у Косовској bici*, 42.

³³ J. Tadić, *Promet putnika u starom Dubrovniku*, Dubrovnik 1939, 143.

³⁴ Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма I/1*, 494. P. Михаљчић, *Повеља краља Стефана Твртка Твртковића којом Дубровчанима потврђује Сланско приморје, 1405, јуни 24*, Грађа о прошлости Босне 4 (2011) 75–88.

³⁵ Š. Ljubić, *Listine o одношajih izmedju južnoga Slavenstva i Mletačke republike VII*, Zagreb 1882, 240; Š. Ljubić, *Listine o одношajih izmedju južnoga Slavenstva i Mletačke*

1419 (март),³⁶ 1419. (децембар)³⁷ и 1420.³⁸ године. Име кнеза Батића вероватно се крије и иза сведока који је наведен као „comes Vutrech” на фалсификованој повељи краља Остоје наводно настале 1408. године.³⁹

Датуми издавања ових повеља помажу нам и да бар приближно одредимо време смрти кнеза Батића. Он се последњи пут помиње на повељи краља Твртка II издатој 16. августа 1420. године у Подвисоком. Убрзо након тога кнез Батић је највероватније умро. Како се не помиње на повељи коју је 18. августа 1421. године краљ Твртко издао Дубровнику,⁴⁰ можемо да изнесемо претпоставку да је умро у периоду између издавања ове две повеље, дакле између 16. августа 1420. и 18. августа 1421. године.⁴¹

Кнез Батић је сахрањен „на својој земљи на племенитој“ која се налазила на територији данашњег села Копошић недалеко од Илијаша.⁴² На надгробном споменику кнеза Батића сачуван је натпис: **Ѧ** **И** **М** **Е** **У** **Т** **Ц** **А** **И** **С** **И** **Н** **А** **И** **С** **В** **Е** **Т** **О** **Г** **А** **Д** **У** **Х** **А**, **Д** **М** **И** **Н**. **С** **Е** **Л** **Е** **Ж** **И** **К** **Н** **Е** **З** **Ь** **Б** **А** **Т** **И** **Ћ** **Н** **А** **С** **В** **О** **Е** **З** **Е** **М** **Л** **И** **Н** **А** **П** **Л** **Е** **М** **Е** **Н** **И** **Т** **О** **Ј** **М** **И** **Л** **О** **С** **Т** **И** **У** **Б** **О** **Ж** **И** **О** **М** **Ь** **И** **С** **Л** **А** **В** **Н** **О** **Г** **А** **Г** **О** **С** **П** **О** **Д** **И** **Н** **А** **К** **Р** **А** **Л** **А** **Т** **В** **Р** **Т** **К** **О** **К** **Н** **Е** **З** **Ь** **Б** **О** **С** **А** **Н** **С** **К** **И**. **Н** **А** **В** **И** **С** **О** **К** **О** **М** **Ь** **С** **Е** **П** **О** **Б** **О** **Л** **И** **Х** **Ь**, **Н** **А** **Д** **У** **Б** **О** **К** **У** **М** **Е** **М** **Е** **Д** **У** **М** **Ь** **Д** **О** **Н** **Д** **Е**. **С** **И** **В** **И** **Л** **И** **Г** **Ь** **П** **О** **С** **Т** **А** **В** **И** **Г** **Ь** **В** **О** **С** **Т** **А** **В** **А** **С** **М** **О** **И** **М** **И** **Д** **О** **Б** **Р** **И** **М** **И**; **Ж** **И** **В** **Ь** **М** **И** **В** **Ь** **Р** **Н** **О** **С** **Л** **У** **Ж** **А** **Ш** **Е**, **И** **М** **Р** **Т** **В** **Ь** **М** **И** **П** **О** **С** **Л** **У** **Ж** **И**.⁴³

republike IX, Zagreb 1890, 433; М. Brković, *Povelja bosanskog kralja Stjepana Ostoje iz godine 1417*, Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru, razdio povijesnih znanosti 13 (1986–1987) 225–235.

³⁶ Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма I/1*, 556.

³⁷ Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма I/1*, 561.

³⁸ Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма I/1*, 504.

³⁹ Е. Fermeđžin, *Acta Bosnae, Zagrabiae* 1892, 89.

⁴⁰ Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма I/1*, 504–509.

⁴¹ Гордана Томовић сматра да је кнез Батић умро између 1420. и 1428. године када се као кнез босански помиње Твртко Боровинић. Г. Томовић, *Морфологија ћириличких натписа на Балкану*, Београд 1974, 103.

⁴² Нису сви истраживачи средњовековних босанских старина сматрали да се у Копошићу налази надгробни споменик Батића Мирковића. Још је Коста Херман написао да није сигуран да је кнез Батић истоветан кнезу Батићу Мирковићу. К. Herman, *Nadgrobni spomenik kneza Batića*, ГЗМ III (1891) 395. Шефик Бешлагич је сматрао да се овде не ради о кнезу Батићу Мирковићу и да је краљ Твртко који се помиње у натпису уствари краљ Твртко I. Према његовом мишљењу споменик је настао у другој половини 14. века на шта упућује и графика слова. Š. Bešlagić, *Stećci centralne Bosne*, Sarajevo 1967, 94.

⁴³ К. Херман, *Надгробни споменик кнеза Батића*, 391–395; Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи I*, Београд 1902, 74; М. Vego, *Zbornik srednjovjekovnih natpisa Bosne i Hercegovine IV*, Sarajevo 1970, 56–57; Г. Томовић, *Морфологија ћириличких натписа на Балкану*, 103.

Напис доноси интересантне и драгоцене податке о кнезу Батићу и његовој породици. Најпре, из њега сазнајемо начин на који је окончан живот кнеза Батића – разболео се на Високом и на Дубокуме је преминуо. Место његове смрти није убицирано.⁴⁴

Надгробни споменик кнезу Батићу подигла је супруга **госпођ Вукава с моими добрими**. О Вукави и њеном пореклу не знамо ништа. Претпостављамо да је попут мужа потицала из неке од угледних босанских властeosких породица. У дубровачком архиву су сачувани текстови три писма која је општина у периоду 1404–1407. године упутила извесној госпођи Вукави.⁴⁵ Коста Херман није био сигуран да ли се ту ради о жени кнеза Батића.⁴⁶ За разлику од њега, Љубомир Стојановић је сматрао да је овде реч о супрузи кнеза Батића Мирковића.⁴⁷ На жалост, на основу анализе садржаја поменутих писама и начина на који се Дубровчани обраћају госпођи Вукави, можемо само да закључимо да је реч о угледној особи. Одговор на питање да ли је реч о жени кнеза Батића Мирковића остаје за сада без одговора, али је то свакако могућност коју не треба искључити.

Нејасно је на кога се односи део натписа који гласи **с моими добрими**. Шефик Бешлагич је изнео неколико претпоставки поводом овог проблема. Према њему то се могло односити на остале чланове Батићеве породице, његове рођаке, али и на верне дворјанике или кметове. Није искључио ни могућност да се мисли на следбенике средњовековне босанске цркве, уколико јој је припадао и сам кнез.⁴⁸

⁴⁴ Коста Херман је указао да се североисточно од Копошића, на северу од Чевљановића налази предео Дубоко, којим протиче поток Дубоки. К. Herman, *Nadgrobni spomenik kneza Batića*, 392. Ђоко Мазалић је сматрао да је кнез Батић преминуо на најближем путу између Високог и свог двора, односно града Дубровника, при чему је искључио могућност да је то Дубоки Поток код Чевљановића. Ђ. Мазалић, *Старине по околини Сарајева*, ГЗМ 51 (1939) 31.

Шефик Бешлагич је сматрао да је Батић умро негде у Дубокој или у Дубоком, али није покушавао да убицира дато место. Š. Vešlagić, *Stećci centralne Bosne*, 94.

⁴⁵ У првом писму од 13. јуна 1404. године Дубровчани шаљу госпођи Вукави по њеном слуги Властку свиту коју је тражила. У другом писму од 14. априла 1405. године Дубровчани јој дају веру, пошто им је писала да је доспела у невољу, да може доћи у Дубровник. У трећем писму од 8. новембра 1407. године јој дају веру да у случају невоље може доћи у Дубровник. Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма I/1*, 488–489.

⁴⁶ К. Herman, *Nadgrobni spomenik kneza Batića*, 395.

⁴⁷ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи I*, 74, нап. 2.

⁴⁸ Š. Vešlagić, *Stećci centralne Bosne*, 94.

Батић је према натпису носио титулу кнеза босанског. Ово је једини његов помен са овом титулом. Стога, можемо да претпоставимо да је титулу кнеза босанског понео на самом крају живота, односно након 16. августа 1420. године, јер се тада, на већ поменутој повељи краља Твртка II, помиње са титулом кнеза.⁴⁹

Место сахране кнеза Батића као и надгробни натпис сведоче да се његов посед, његова племенита, односно посед његове породице, налазио на територији данашњег села Копошић. Надгробни споменик кнеза Батића налази се у јужном делу села где је смештена некропола од 15 стећака, од чега су 12 сљеменака и три сандука распоређена у две групе. Четири сљеменака, од којих један припада кнезу Батићу, су украшена.⁵⁰ Ђоко Мазалић је сматрао да је део некрополе представљао кнежевску некрополу – у његово време њу је чинило седам споменика али је било трагова да их је некада било више. Веровао је да се ради о гробовима исте породице и сматрао да је стећак до Батићевог припадао његовој жени Вукави.⁵¹

Недалеко од Копошића налазио се и град Дубровник, тако да можемо да претпоставимо да су њиме господарили чланови рода Радојевић-Мирковић.⁵²

⁴⁹ Познато је свега неколико личности које су носиле титулу кнез босански – један брат Хрвоја Вукчића, Батић Мирковић, Твртко Боровинић, Радич Мозолић. Није јасно какву функцију су вршили носиоци ове титуле, а досадашњи покушаји да се она објасни су доста натегнути.

⁵⁰ Š. Bešlić, *Stećci centralne Bosne*, 21–22.

⁵¹ Ђ. Мазалић, *Старине по околини Сарајева*, 29–30.

⁵² Шефик Бешлагич је сматрао да је град Дубровник припадао кнезу Батићу који је сахрањен на некрополи у Копишићима. Š. Bešlić, *Stećci centralne Bosne*, 95. Град Дубровник (Dobruonich) се први и једини пут током средњег века помиње 11. јуна 1404. године као једно од три места, уз Дежево и Високо, у које власи Краисалићи носе 60 товара соли. М Динић, *Дубровачка средњовековна караванска трговина*, ЈИЧ 3 (1937) 128–129. О Дубровнику погледати: М. Филиповић, *Дубровник у Босни*, ГЗМ 36 (1924) 101–106; Ђ. Мазалић, *Старине по околини Сарајева*, 31–35.

Srđan Rudić

**RADOJEVIĆ – MIRKOVIĆ,
MEDIEVAL ARISTOCRATIC BOSNIAN FAMILY**

Summary

On the basis of published sources and literature, in this paper author has shown the role and importance of the aristocratic family Radojević-Mirković from Bosna, i.e. of some of its members in time and place where they lived and acted. The activities of Radojević-Mirković family could be followed through the historical documents for some 7 decades. They came from small vilage near castle Dubrovnik in central Bosnia. We do not have enough information to determine precisely its origin. The most famous members of this family were Mirko Radojević (1282–1404/05) and Batić Mirković (1405–1420).

Key words: Jurša Radojević, Mirko Radojević, Batić Mirković, Kopošić, Bosna.

Чланак примљен: 29. 04. 2014.

Чланак коначно прихваћен за објављивање: 20. 06. 2014.